

נספח ב: מפתח אזכורי המקרא למורה הנבוכים

תרומתו הייחודית של הרמב"ם לפרשנות המקרא במורה הנבוכים היא מטרתו העיקרית של הספר "מטרתו הראשונה של ספר זה להסביר משמעויותיהם של שמות המופיעים בספרי הנבואה" (מ"ג, הקדמה, פתיחה 1). מפתח יחודי זה – המתאים לכל מהדורה – מאפשר ללומד להתחקות אחר פירושו של הרמב"ם ביתר קלות, ואף לעיתים לחשוף את ה'סוד' החבוי בביאור הפסוק המפורז בידועין בכמה מקומות. לשם כך השלמנו במקומות מתאימים את הקשרו של הפסוק. ההפניה היא גם למספר הפסקה (בדרך כלל במהדורת שוורץ). ציון כל הפסוק בסוגריים מרובעות משמעותו שהפסוק או הנושא הוזכר ברמב"ם לא כציטוט. ציטוטים המופיעים כמה וכמה פעמים בתנ"ך, הובאו במפתח בהופעה הראשונה שלהם, כאשר בציון ההפניה לפרק במורה הנבוכים נכתב "אפשר". סדר ספרי המקרא תואם לסדר המתואר במשנה תורה, ספר אהבה, הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה ז, טו: "וְסִדְוֹרְךָ שֶׁלְנִבְיָאִים כָּף הוּא: יְהוֹשֻׁעַ וְשׁוּפְטִים, שְׁמוּאֵל וּמְלָכִים, יִרְמְיָה וַיְחִזְקָאֵל, יִשְׁעְיָה וְתַרְיָ עֶשֶׂר. וְסֹדֵר הַכְּתוּבִים: רוּת, תְּלִים, וְאִיּוֹב, וּמִשְׁלֵי, וְקַהֲלֵת, וְשִׁיר הַשִּׁירִים, וְקִינוּת, וְדַנְיָאֵל, וּמְגִלָּה, וְעִזָּרָא, וְדַבְרֵי הַיָּמִים", בתוספת חלוקה לפרשיות השבוע.

		בראשית	
		בראשית	
א, כו	[ויאמר אלהים] נעשה אדם בצלמנו [כדמותנו]	א, א	בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ
א, כז	[ויברא אלהים את האדם בצלמו] בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם	א, ב	[והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום] ורוח אלהים מרחפת [על פני המים]
א, כח	[ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים] פרו ורבו [וימלאו את הארץ ויכששו] ורדו בדת הים [ויבעוף השמים ויכל חיה הרמשת על הארץ]	א, ג	ויאמר [אלהים יהי אור]
א, ל	[ויכל חיה הארץ ויכל עוף השמים ויכל רומש על הארץ] אשר בו נפש חיה [את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן]	א, ד	[ויברא אלהים את האור כי טוב] ויברא אלהים בין האור ובין החשך
א, לא	ויברא ה' את כל אשר עשה והנה טוב מאד [ויהי ערב ויהי בקר יום הששי]	א, ה	[ויקרא אלהים לאור יום] ולחשך קרא לילה [ויהי ערב ויהי בקר] יום אחד
א, ב	ויכלו השמים והארץ וכל צבאם	א, ו	ויאמר [אלהים יהי רקיע בתוך המים]
ב, ב	וישבת ביום השביעי	א, ז	[ויעש אלהים את הרקיע] ויברא בין המים אשר מתחת לרקיע [ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן]
ב, ד	[ואלה תולדות השמים והארץ בהבראם] ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים	א, ח	ויקרא אלהים לרקיע שמים [ויהי ערב ויהי בקר] יום שני
ב, ה	וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ [ונכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה]	א, י	ויקרא אלהים לבישה ארץ ולמקוה המים קרא ימים [ויברא אלהים כי טוב (אפשר)]
ב, ו	ואד יעלה מן הארץ [והשקה את כל פני האדמה]	א, יא	[ויאמר אלהים] תדשא הארץ דשא ועשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן]
ב, ז	וייצר ה' אלהים [את האדם]	א, יב	וימתן אתם אלהים ברוקים השמים להאיר על הארץ
ב, ט	[ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל] [ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע]	א, יג	ולמשל ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החשך [ויברא אלהים כי טוב]
ב, טו	ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן [לעבדה ולשמרה]	א, יד	[ויאמר אלהים] ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ [על פני רקיע השמים]

ז, ב, מכלל הבחנה הטהורה, תקח לך שכבה
שכבה איש ואשתו
א, 11

ז, טו, [ויבאו אל נח אל התבה שנים שנים מפל
הכשר] אשר בו רוח חיים
א, 2

ז, יז, ותרים [התבה] מעל הארץ
והמים היו הלוח וחסור
א, 11
א, 2

ט, טו, ויבדו אלהים אל נח [לאמר]
א, 2
א, 2; 5
א, 2; 3; 12

ח, כא, וירח ה' [את ריח הניחח] ויאמר ה' אל לבו
[לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור
האדם] כי יצר לב האדם רע מנערו
כ, 2

ח, כב, עד כל ימי הארץ [יבוע וקציר וקר ורוח וקיץ
וחורף ויום וליילה לא ישבתו]
א, 11

ט, ג, כל רמש אשר הוא חי [לכם יהיה לאכלה
כניקע עשב נמתי לכם את כל]
א, 5

י, א, ויבד ה' [לראת] [את העיר...]
א, 5; 6, ב, 1

י, ז, הבה נבדה ונבלה שם שפתם [אשר לא
ישמעו איש שפת רעהו]
לך לך

י, א, ויאמר ה' אל אברהם [לך לך מארצך
וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר
ארצך]
א, 7

י, ב, ויבארכה מברכיך ומקללך אור ונברכיך בך
כל משפחת האדמה
א, 2

י, ב, [ויקח אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן
אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו] ואת
הנפש אשר עשו בחרן
א, 3

י, א, [ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר
אל שרי אשתו] הנה נא ידעתי כי אשה יפת
מראה את
א, 18

י, ז, שרי אשת אברהם
א, 1

י, י, והוא שכן באלני ממרא
א, 1

י, י, [ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון]
א, 29

י, כ, ויאמר אברהם אל מלך סדם הרמתי ידי אל
ה' אל עליון [קנה שמים וארץ]
א, 29

י, כ, אם מחוט ועד שרוף נעל [ואם אקח מפל
אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברהם]
א, 31

י, ט, אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם
בפתחה לאמר [אל תירא אברהם] אנכי מגן
לך [שכרך הרבה מאד]
א, 3; א, 1
א, 2; ב, 1
(אפשר);
א, 6; 2
ב, 9; ב, 10
א, 2; 4; ג, 3

י, ט, והנה דבר ה' אליו לאמר לא יירשך זה [כי
אם אשר יצא ממעריך הוא יירשך]
א, 7
(אפשר);
ב, 17

י, ט, ויוצא אתו החוצה [ויאמר] הקטנא
השמימה וספר הכוכבים [אם תוכל לספור
אתם ויאמר לו פה יהיה זרעך]
א, 2; ב, 10
א, 3

י, ט, ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת וצו
משלשת ואילו משלש ותר וגזל
א, 16

ב, טז, ויצו ה' אלהים [על האדם] לאמר מכל עץ
הגן אכל תאכל]
א, 3

ב, יט, ויצו ה' אלהים [מן האדמה] כל חית השדה
ואת כל עוף השמים]
א, 29

ב, כ, ויקרא האדם שמות [לכל הבהמה והעוף
השמים וכל חית השדה]
א, 28

ב, כא, [ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וישן
ויקח] אחת מצלעותיו [ויסגר בשר תחתנה]
א, 18

ב, כג, [ויאמר האדם] זאת הפעם עצם מעצמי
ויבשר מבשרי [ולזאת יקרא אשה כי מאיש
לקחה זאת]
א, 19

ב, כד, [על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק
באשתו] והיו לבשר אחד
א, 19

ג, א, [כי ביום אכלכם מפיו ונפקחו עיניכם]
והייתם כאלהים ידעי טוב ורע
א, 1

ג, א, [ותרא האשה] כי טוב העץ למאכל וכי
תאנה הוא לעינים
א, 4

ג, ז, ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירום הם
א, 6

ג, ח, [וישמעו את] קול ה' אלהים מתהלך בגן
[לרוח היום]
א, 2

ג, טז, בעצב תלדי בנים ואל אישך תשוקתך והוא
ימשל בך
א, 6; 1

ג, יח, וקוץ ודורר תצמיח לך [ואכלת את עשב
השדה]
א, 7

ג, יט, בצועת אפיק [תאכל לחם]
א, 7

ג, כ, וישלחהו ה' אלהים מגן עדן לעבד את
האדמה [אשר לקח משם]
א, 7

ג, כד, להט החרב המתהפכת
הקדמה,
פתיחה 6;
א, 1

ד, ז, [הלוא אם תיטיב שאת, ואם לא תיטיב]
לפתח חטאת רבץ
א, 12

ד, ח, [ויאמר] קין [אל] הבל [אחיו ויהי בהיותם]
בשדה [יגם] קין [אל] הבל [אחיו ויחרגו]
א, 27

ד, כה, [ויבוע אדם] עוד את אשתו ותלד בן ותקרא
את שמו שת] כי שת לי אלהים ורע אחר
[פתח הבל פי הרגו קין]
א, 27

ה, ג, ויהי אדם שלשים ומאת שנה, ויולד
בדמותו כצלמו [ויקרא את שמו שת]
א, 45

ו, ב, ויקרא בני האלהים את בנות האדם
א, 1

ו, ג, ויאמר ה' לא ידון רוחי בגאדם
א, 1

ו, ה, ויהי ה' כי רבה רעת האדם [באָרץ וכל יצר
מחשבת לבו רק רע כל היום]
א, 3

ו, ו, [וינחם ה'] כי עשה את האדם באָרץ]
ויתעצב אל לבו
א, 2, 3

נח

ו, יב, ויקרא ה' את הארץ והנה נשתתה [כי השחית
כל בשר את דרכו על הארץ]
א, 14

ו, יג, ויאמר אלהים לנח [קח] כל בשר בא לפני כי
מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם
את הארץ]
א, 14